

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: paulina.tabery@soc.cas.cz

Názory obyvatel na výdaje státu v různých oblastech sociální politiky

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2007, v07-11</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. 11. - 12. 11. 2007</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1060</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>ES.1, ES.8</i>
Zveřejněno dne:	<i>21. prosince 2007</i>
Zpracovala:	<i>Paulína Tabery</i>

Uplynulý rok 2007 přinesl v oblasti sociální politiky poměrně dost změn a nových opatření, která budou od začátku nového roku zavedena do praxe. Ve svém listopadovém výzkumu proto CVVM zjišťovalo, jak občané vnímají starost vlády o sociální situaci občanů, a také jak hodnotí výdaje státu na sociální politiku obecně a na její jednotlivé oblasti.

Skutečnost, nakolik se vláda stará o sociální situaci občanů¹, vnímá veřejnost spíše nepříznivě. Jako nedostatečnou označuje starost vlády 58 % obyvatel, přičemž podíl lidí, kteří na postoj vlády nahlížejí kriticky vzrostl oproti minulému roku o 13 procentních bodů.

Tabulka 1: Jak se vláda stará o sociální situaci občanů (v %)

	2/2004	11/2006	11/2007
nedostatečně	65	45	58
přiměřeně	29	42	32
příliš mnoho	4	7	4
neví	2	6	6

¹ Otázka : „Domníváte se, že se vláda stará o sociální situaci občanů příliš mnoho, přiměřeně, nedostatečně?“

Názory na to, jak se vláda stará o sociální situaci občanů se liší s věkem, vzděláním a životní úrovní občanů. Se zvyšujícím se věkem lze pozorovat, že se lidé přiklánějí spíše k odpovědi, že se vláda stará „nedostatečně“ než „přiměřeně“, přičemž podíl lidí, kteří si myslí, že starost vlády je přílišná se moc nemění. Také spolu s rostoucím vzděláním se mění poměr odpovědí „nedostatečně“ a „přiměřeně“. Čím vyšší vzdělání, tím častěji se občané domnívají, že starost vlády je přiměřená. V případě životní úrovně jsou to lidé, kteří deklarují dobrou životní úroveň, kteří se výrazně častěji domnívají, že vláda se o sociální situaci občanů stará přiměřeně (45 % varianta odpovědi „přiměřeně“), než lidé posuzující svou životní úroveň jako špatnou (16 % varianta odpovědi „přiměřeně“).

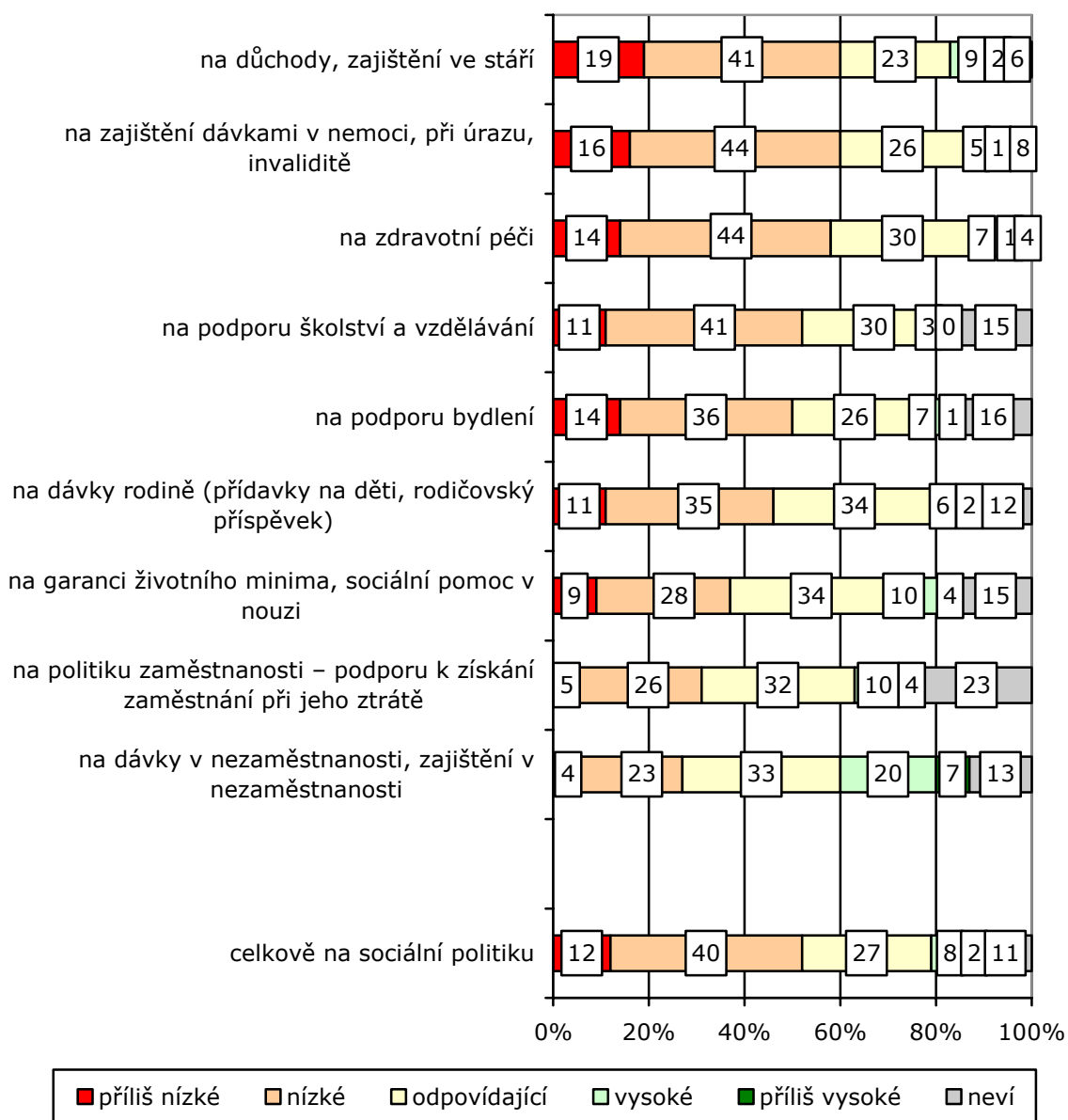
U obecného hodnocení výdajů na sociální politiku jako celek i ve většině jejích oblastí² převládá názor, že výdaje státu jsou spíše nízké, významný podíl respondentů se také domnívá, že výdaje jsou ve jmenovaných oblastech odpovídající. Naopak, podíl lidí, kteří si myslí, že výdaje státu jsou v některé z oblastí spíše vysoké, se pohybuje kolem desetiny, a někdy dokonce výrazně pod ní.

Z této charakteristiky se vymykají názory občanů na dávky v nezaměstnanosti. V tomto případě je mínění veřejnosti mnohem více rozdělené a ve srovnání s ostatními zkoumanými oblastmi se skutečně velký podíl (27 %) dotázaných domnívá, že výdaje státu jsou spíše velké (podíly lidí, kteří se domnívají, že výdaje jsou nízké nebo naopak vysoké, jsou stejné (27 %), srovnatelný je i podíl lidí domnívajících se, že výdaje jsou odpovídající (33 %)).

Právě v oblastech týkajících se výdajů na ne/zaměstnanost jsou hodnocení občanů nejvíce „přísná“. V případě dávek v nezaměstnanosti, ale i v hodnocení výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti se relativně malý podíl obyvatel domnívá, že by byly málo financované. Tyto názory poukazují na skutečnost, že výdaje na nezaměstnanost mají u veřejnosti poměrně nízkou prioritu. U výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti se projevuje ještě jedna zvláštnost, a to vysoký podíl spontánních odpovědí „nevím“. Poměrně významná část populace (23 %) jednoduše není schopna posoudit výdaje v této oblasti, což může svědčit o poměrně nejasné představě o této části sociální politiky v povědomí lidí.

² Otázka: „Jaké jsou dnes podle Vašeho názoru výdaje státu na uvedené oblasti? a) Na důchody, zajištění ve stáří, b) na zajištění dávkami v nemoci, při úrazu, invaliditě, c) na zdravotní péči, d) na dávky rodině (přídavky na děti, rodičovský příspěvek), e) na dávky v nezaměstnanosti, zajištění v nezaměstnanosti, f) na garanci životního minima, sociální pomoc v nouzi, g) na politiku zaměstnanosti – podporu k získání zaměstnání při jeho ztrátě, h) na podporu bydlení, i) na podporu školství a vzdělávání, j) celkově na sociální politiku?“

Názory občanů na výdaje státu v různých oblastech sociální politiky

Oblasti, u kterých velmi výrazný podíl lidí míní, že výdaje státu jsou v nich nízké, jsou především důchody a zajištění ve stáří (60 %), zajištění v nemoci, při úrazu a invaliditě (60 %) a zdravotní péče (58 %), tedy aktuálně velmi diskutované okruhy, kterých se týkají legislativní změny. O tom, že ve financování těchto okruhů sociální politiky pociťují občané skutečně nedostatek, svědčí zvýšený důraz, se kterým své názory vyslovují. Podíl krajní varianty odpovědi „příliš nízké“ je u všech tří oblastí výraznější než u ostatních a v případě zajištění v důchodu dosahuje téměř k jedné pětině (19 %). Naopak podíl spontánní odpovědi „nevím“ je těchto případech velmi malý.

Dalšími oblastmi, kde jsou výdaje státu vnímány jako nízké, jsou podpora školství a vzdělávání (52 %), podpora bydlení (50 %) a o něco méně dávky rodině (46 %). Je zajímavé, že právě výdaje na dávky rodinám, i když i u nich značně převažuje názor o nízké míře výdajů, nevnímá veřejnost v současné době ve srovnání s ostatními oblastmi natolik kriticky.

Jak je vidět z časového srovnání, mínění o nízkých finančních výdajích státu v oblastech zajištění ve stáří, zajištění v nemoci a invaliditě a v oblasti zdravotní péče ve veřejnosti značně zesílilo. Jedinou oblastí, kde naopak stoupl a setrvává pocit o vysokých finančních výdajích, jsou dávky v nezaměstnanosti. Meziročně také narostl podíl lidí, kteří výdaje na sociální politiku obecně považují za nízké nebo příliš nízké.

Tabulka 2: Názory občanů na výdaje státu v sociální politice – časové srovnání (v %)

	11/2005			11/2006			11/2007		
	Nízké	Odpovídající	Vysoké	Nízké	Odpovídající	Vysoké	Nízké	Odpovídající	Vysoké
na zajištění dávkami v nemoci, při úrazu, invaliditě	55	29	8	50	32	8	60	26	6
na dávky rodině (přídavky na děti, rodičovský příspěvek)	52	32	7	42	36	12	46	34	8
na důchody, zajištění ve stáří	51	27	15	49	31	13	60	23	11
na podporu bydlení	51	30	6	47	29	8	50	26	8
na podporu školství a vzdělávání	51	35	5	42	40	7	52	30	3
na zdravotní péči	49	34	13	47	37	11	58	30	8
na garanci životního minima, sociální pomoc v nouzi	42	34	10	33	36	16	37	34	14
na politiku zaměstnanosti	40	29	12	32	35	14	31	32	14
na dávky v nezaměstnanosti, zajištění v nezaměstnanosti	36	38	16	26	33	29	27	33	27
celkově na sociální politiku	50	28	11	40	34	14	52	27	10

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpověď „nevím“.

Hodnocení výdajů státu v sociální politice celkem pochopitelně souvisí se životní úrovní respondentů. Obecně platí, že lidé, kteří hodnotí životní úroveň své domácnosti jako špatnou, častěji považují výdaje státu ve zmiňovaných oblastech za nízké nebo příliš nízké. Naopak lidé s deklarovanou dobrou životní úrovní mnohem méně uvažují o výdajích jako o nízkých, což však neznamená, že by je považovali za vysoké. Častěji totiž volí odpověď, že výdaje jsou odpovídající. I přes zjištěné rozdíly v názorech u lidí se špatnou a dobrou životní úrovní domácnosti, i u lidí s dobrou životní úrovní je poměrně vysoký podíl (kolem 50 %) těch, kteří si myslí, že v oblastech zajištění ve stáří, zajištění v nemoci a invaliditě a v oblasti zdravotní péče jsou výdaje státu nízké.

V některých ze zkoumaných oblastí se projevují názorové diference podle věku respondentů, tedy rozdíly plynoucí z fáze životního cyklu, ve které se dotazovaný nachází. Týká se to především oblastí zajištění ve stáří, zajištění dávkami v nemoci a invaliditě a výdajů na zdravotní péči. Ve všech třech oblastech, nejvýrazněji v oblasti důchodů, platí, že lidé ve starším věku se častěji domnívají, že výdaje státu jsou nízké. Nejmladší věková kategorie 15 – 29 let zase ohledně výdajů v oblastech důchodů a zajištění v nemoci a invaliditě častěji ve srovnání s ostatními neumí vyjádřit svůj názor. V názorech na výdaje státu v oblastech jako je podpora bydlení, podpora školství a vzdělávání nebo výdaje na politiku zaměstnanosti nehraje věk, neboli životní fáze respondenta, důležitou roli, ve vnímání celkových výdajů na sociální politiku však hraje

roli poměrně důležitou. Lidé v nejmladší věkové kategorii 15 – 29 let v poměrně značné míře nejsou schopni posoudit výdaje státu na sociální politiku (podíl spontánních odpovědí „neví“ je 20 %), a zároveň jsou ve svých odpovědích o něco optimističtější: méně často než starší spoluobčané si myslí, že výdaje státu na sociální politiku jsou nízké (15 – 29 let: 41 %, 30 – 44 let: 54 %, 45 – 59 let: 57 %, 60 a více let: 59 %). Naopak lidé starší 60 let, u kterých lze většinou předpokládat závislost na sociálním systému, hodnotí pod vlivem své situace výdaje v sociální politice nejméně optimisticky: spíše jako nízké, než odpovídající nebo vysoké.

Při hodnocení výdajů státu na podporu školství a vzdělávání je zajímavé, jak na tuto problematiku nahlíží lidé různého vzdělání. Jednotlivé vzdělanostní skupiny se ani tak neliší v podílech odpovědí „vysoké“ a „odpovídající“, jako v názoru, že výdaje státu ve školství jsou nízké. Čím vyšší je úroveň vzdělání, tím větší podíl respondentů se domnívá, že výdaje jsou nízké (základní vzdělání 44 %, vyučen, bez maturity 49 %, střední vzdělání s maturitou 56 %, vyšší a vysokoškolské vzdělání 63 %). Ještě důležitější však je, že poměrně vysoký podíl lidí s nižším vzděláním než s maturitou nedokáže výdaje státu v oblasti školství zhodnotit, zaujmout k němu postoj. Ve skupině lidí se základním vzděláním vyslovilo spontánní odpověď „neví“ 25 % respondentů.